

REGIE IN HET VRIJETIJDS THEATER

Raymond Mallentjer - Slotmoment van U, nu!, een samenwerking tussen vijf Mechelse vrijetijdsgezelschappen die op zoek gaan naar hun verleden met Ruud Gielens, theater arsenaal, LAZARUS en Rick de Leeuw.

Regie in het vrijetijdstheater is de kunst om **een groep spelers en vrijwilligers te begeleiden naar een voorstelling**: een geheel waarin spel, ritme, sfeer, beeld, muziek en techniek samen kloppen. De regisseur bewaakt het totaalplaatje en zorgt ervoor dat niemand uit de toon valt: door ieders talent op te tillen zodat het samenspel werkt.

Regisseren vraagt veel tijd en aandacht: niet alleen tijdens repetities, maar ook daarbuiten. Het is een rol waarin je voortdurend afweegt, bijstuurt, motiveert en keuzes maakt, van de kleinste details tot de grote lijnen.

Vorbereiding: visie, planning en vertrouwen

De voorbereiding begint bij het kiezen of lezen van **de tekst**. De regisseur ontwikkelt een interpretatie en vertaalt die naar speelstijl, tempo en sfeer. De regisseur stelt een groep acteurs samen en zorgt voor de **rolverdeling**. Ook praktische keuzes horen erbij: repetitieplanning, deadlines voor tekstkennis, beschikbaarheden en het maken van een haalbaar traject.

In vrijetijdstheater is vertrouwen winnen essentieel. Spelers werken in hun vrije tijd en engagement is kwetsbaar: de regisseur moet tegelijk duidelijk én menselijk zijn. Dat vraagt mensenkennis, empathie en communicatie, maar ook veel durven eisen om kwaliteit te bereiken. Rollen verdelen gebeurt daarom niet alleen op basis van talent, maar ook op draagkracht, groeipotentieel en groepsdynamiek.

Daarnaast denkt de regisseur al vroeg mee over **scenografie, licht en muziek**. Muziek kan een belangrijke sfeerschepper zijn, net als kostuums of een eenvoudig beeld dat spelers helpt een personage te vinden. De regisseur werkt hiervoor samen met de **techniek- en decorploeg**, hun werk is onmisbaar.

Repetities en voorstelling: puzzelwerk en samenspel

Tijdens repetities bouwt de regisseur stap voor stap aan het geheel: tekstbehandeling, mise-en-scène, timing, onderlinge relaties, verstaanbaarheid en speelplezier. De regisseur helpt spelers groeien door gerichte aanwijzingen, extra coachingsmomenten (soms apart met een kleinere groep) en door het bewaken van ritme en focus.

Een belangrijke opdracht is het creëren van een **homogeen resultaat**: niet één speler die iedereen wegspeelt, maar een ensemble dat samen een verhaal draagt. Soms betekent dat zwakkere spelers versterken; soms betekent het een sterke speler begeleiden naar meer samenspel. Vaak is er nog bijsturing na de generale repetitie of première, maar daarna komt het moment waarop de ploeg het zelf draagt.

Nazorg: afronden, evalueren en het zwarte gat opvangen

Na de voorstellingen volgt vaak een leegte: een intens proces stopt plots. Een regisseur binnen vrijetijdstoneel biedt daarom ook nazorg. Dat kan gaan van een korte evaluatie tot een debriefing of reünie: wat werkte, wat nemen we mee, en hoe waarderen we ieders inzet? Zeker in vrijetijdstheater is dat noodzakelijk, het versterkt het sociale weefsel van de groep en helpt om opnieuw goesting te krijgen voor een volgend project.

Hoe leer je regie? Wat moet je kunnen en kennen?

Je kunt het regisseren leren door cursussen te volgen (onder andere bij OPENDOEK) en door handboeken te lezen. Maar je leert vooral door te doen: kijken, proberen, fouten maken en groeien. **Belangrijke vaardigheden** zijn: creativiteit, plannen, leiding nemen zonder te overheersen, helder communiceren, luisteren, en omgaan met onverwachte situaties (ziekte, uitval, technische problemen). Basiskennis van dramaturgie, spelopbouw, stemgebruik, timing, ruimte en samenwerking met techniek is ook handig.

Wat is specifiek voor vrijetijdstheater?

Vrijetijdstheater is passiegedreven. Mensen komen na hun werk, met volle agenda's, en doen dit omdat ze het graag doen. Dat vraagt van regie een evenwicht tussen ambitie en haalbaarheid. In vrijetijdstoneel betekent regie daardoor ook vaak zorgdragen: de ploeg smeden, motivatie bewaken en samen groeien.

Evoluties

Vrijetijdstheater evolueert mee met de tijd. Spelers zijn mobieler en spelen vaker in verschillende groepen. Jongeren hebben veel meer vrijetijdsaanbod, waardoor zij zich minder vaak voor langdurige repetitieprocessen engageren. Ook de beeldcultuur en digitale prikkels veranderen verwachtingen. Tegelijk zie je artistieke verschuivingen, zoals een tendens naar minimalistisch decor: meer focus op eenvoud en polyvalente scenografie. Daarnaast groeit de aandacht voor bredere podiumvormen zoals muziektheater, poëzie en livemuziek binnen verenigingen.

Deze inzending kwam tot stand met hulp van CEMPER, Centrum voor Muziek-en Podiumerfgoed, op basis van een gesprek met **André Mertens. Hij maakte lange tijd deel uit van Theater Korenmarkt in Mechelen en werkt als regisseur voor verschillende Mechelse gezelschappen. De registratie is een uitloper van het project van Erfgoedcel Mechelen rond Mechels vrijetijdstheater: 'U, nu! Mechels theater vroeger, vandaag en morgen'*

INZENDER

André Mertens

LOCATIE

Mechelen

THEMA

Vertellen en taalgebruik

Muziek en podiumkunsten

Ambacht, vakmanschap en techniek

TREFWOORD

#theater #vakmanschap